

A HOLLÓ

Egyszer egy bús éjfél tájon, míg borongtam zsongva,
fájón,

S furcsa könyvek altatgattak, holt mesékből vén bazár,
Lankadt fõm már le-ledobbant, mikor ím valami koppant,
Künn az ajtón, mintha roppant halkan roppanna a zár.
"Vendég lesz az", így tûnõdtem, "azért roppan künn a zár,
Az lesz, más ki lenne már?"

Óh, az emlék hogy szíven ver: padlómon a vak december
Éjén fantóm-rejtelemmel hunyt el minden szénsugár,
És én vártam: hátha virrad s a sok vén betűvel írt lap
Bánatomra hátha írt ad, szép Lenóráam halva bár,
Fény leánya, angyal-néven szép Lenóráam halva bár,
S földi néven senki már.

S úgy tetszett: a függöny leng és bíborán bús selymû
zengés

Fájó, váj ó, sohse sejtett torz iszonyt suhogva jár,
Rémült szívem izgatottan lüktetett s én csitítottam:
"Látogató lesz az ottan, azért roppan künn a zár.
Késõ vendég lesz az ottan, azért roppan künn a zár,
Az lesz, más ki lenne már?"

Visszatérve lelkem mersze, habozásom elmúlt persze,
S "Uram", kezdtem, "avagy Úrnóm, megbocsájtja, ugyebár?
Ámde tény, hogy már ledobbant álmos fõm és Ön meg
roppant Halkan zörgött, alig koppant: alig roppant rá a zár,
Nem is hittem a fülemnek." - S ajtót tártam, nyílt a zár:
Éj volt künn, más semmi már.

S mély homályba elmeredten, szívvel, mely csodákra
retten,

Látást vártam, milyet gyáva földi álom sohse tár;

Ám a csend, a nagy, kegyetlen csend csak állott

megszegetlen,

Nem búgott más, csak egyetlen szó: "Lenóra!" - halk,

sóvár

Hangon én búgtam: "Lenóra!" s visszhang kelt rá, halk, sóvár,

Ez hangzott s más semmi már.

S hogy szobámba visszatértem s még tüzelt javába vérem,

hirtelen, már hangosabban, újra zörrent holmi zár,

S szóltam: "Persze, biztosan csak megzörrent a rácsos

ablak,

No te zaj, most rajtakaplak, híres titkod most lejár,

Csitt, szívem, még csak egy percig, most a nagy titok

lejár.

Szél lesz az, más semmi már!"

Azzal ablakom kitértam s íme garral, hetyke-bátran

Roppant Holló léptetett be, mesebeli vén madár,

S rám nem is biccentve orrot, meg sem állt és fennen

hordott

Csőrrel, ladyt s büszke lordot mímelt s mint kit helye

vár,

Ajtóm felett, Pallasz szobrán megült, mint kit helye

vár

Ült, nem is moccanva már.

S ahogy guggolt zordon ében méltóságú tollmezében,
Gyászos kedvem mosolygóra váltotta a vén madár
S szóltam: "Bár meg vagy te nyesve, jól tudom, nem
vagy te beste,
Zord holló vagy, ós nemes te, éji part küld, vad határ,
Mondd, mily néven tisztel ott lenn a plútói mély, vad ár?"

S szólt a Holló: "Soha már."

Ámultam, hogy ferde csőrén ilyen tártan, ilyen pőrén
Kél a hang, okos, komoly szó alig volt a szava bár,
Ám el az sem hallgatandó, hogy nem is volt még halandó,
Kit, hogy felnézett, az ajtó vállán így várt egy madár,
Ajtajának szobra vállán egy ilyen szörny vagy madár,

Kinek neve: "Soha már."

S fenn a csöndes szobron ülve az a Holló egyedül e
Szót tagolta, mintha lelke ebbe volna öntve már;
Nem nyílt más ígére ajka, nem rebbent a toll se rajta,
S én szólék, alig sóhajtva: "Majd csak elmegy, messzi
száll,

Mint remények, mint barátok, holnap ez is messzi száll",

S szólt a Holló: "'Soha már!'"

Megriadtam: csendziláló replikája mily találó
"Úgy lesz", szóltam, "ennyit tud csak s kész a szó- és
igetár; Gazdájának, holmi hajszolt, bús flótásnak búra ajzott
Ajkán leste el a jajszót, mást nem is hallhatva már,
Csak remények gyászdalát, csak terhes jajt hallhatva már,
Ezt, hogy: "Soha - soha már!"

S gyászos kedvem újra szépen felmosolygott s párnás

székem

Szemközt húztam, ott, ahol várt ajtó, szobor és madár;

És a lány bársonyra dőlten tarka eszmét sorra szőttem,

Elmerengtem, eltűnődtem: mily borongó nyitra jár,

Átkos, ős, vad, furcsa Hollóm titka mily bús nyitra jár.

Mért károgja: "Soha már"?

Ekként ültem, szöve-fejtve bús eszméket s szót se

ejtve,

Míg a madár szeme izzott, szívemig tüzelve már;

S fejtve titkot, szöve vágyat, fejem halkan

hátrabágyadt,

Bársonyon keresve ágyat, mit lámpám fénykörbe zár,

S melynek bíborát, a lágyat, mit lámpám fénykörbe zár

Ő nem nyomja - soha már!

Ekkor, úgy rémlett, a légnék sűrűjén látatlan égnek

füstölők s a szőnyeg bolyhán angyaltánc kél s muzsikál;

Bús szív", búgtam, "ím a Szent Ég szállt le hozzád,

égi vendég

Hoz vigaszt és önt nepenthét s felejtést ad e pohár,

Idd, óh idd a hús nepenthét, jó felejtés enyhe vár!"

S szólt a Holló: "Soha már!"

Látnok!", nyögtem, "szörnyü látnok! ördög légy,

" madár vagy átok!

Sátán küldött, vagy vihar vert most e puszta partra bár,

Tépetten is büszke lázban, bús varázstól leigáztan,

Itt e rémek-járta házban mondd meg, lelkem szódra vár

Van... van balzsam Gíleádban?.. Mondd meg

lelkem esdve vár. . ."

S szólt a Holló: "Soha már!"

"Látnok!", búgtam, "szörnyű látnok! ördög légy,

madár vagy átok!

Hogyha istent úgy félsz, mint én s van hited, mely égre

száll,

Mondd meg e gyászterhes órán: messze mennyben

vár-e jó rám,

Angyal-néven szép Lenórá, kit nem szennyez földi sár,

Átölel még szép Lenórá, aki csupa fénysugár?"

S szólt a Holló: "Soha már!"

"Ez legyen hát búcsúd!", dörgött ajkam, "menj,

madár, vagy ördög,

Menj, ahol vár vad vihar rád és plútói mély határ!

Itt egy pelyhed se maradjon, csöpp setét nyomot se

hagyjon,

Torz lelked már nyugtot adjon! hagyd el szobrom, rút

madár!

Tépd ki csőröd a szivemből! hagyd el ajtóm, csúf madár!"

S szólt a Holló: "Soha már!"

S szárnyán többé toll se lendül, és csak fent ül, egyre

fent ül,

Ajtóm sápadt Pallaszáról el nem úzi tél, se nyár!

Szörnyü szemmel ül a Holló, alvó démonhoz hasonló

Míg a lámpa sávja omló fényén roppant árnya száll,

S lelkem itt e lomha árnyból, mely padlóm elöntve száll,

Fel nem röppen - soha már!

METZENGERSTEIN

Pestis eram vivus - moriens tua mors ero Luther Márton

Borzalom és végzet minden korokban leselkedtek ránk. Mért adjak hát dátumot ennek a történetnek? Hadd mondjak csak annyit, hogy abban az időben, amelyről beszélek, még élt Magyarország belsőbb részeiben valami erős, noha titkolt hite a lélekvándorlás tanainak. Magáról a dogmáról - hogy hamis-e vagy valószínű? - nem szólok. Csak annyit jegyzek meg, hogy hitetlenségünk nagy része - mint La Bruyère mondja boldogtalanságunkról - vient de nepouvoir être seuls. De a magyarországi babonának van néhány pontja, mely a képtelenséggel határos. Ezek amagyarok lényegesen eltérnek keleti mintáiktól. Például. „A lélek - mondják az előbbieket, egyéles eszű és művelt párizsi író szavai szerint - ne demeure qu'une seule fois dans un corpssensible: au reste - un cheval, un chien, un homme même, n'est que la ressemblance peutangible de ces animaux.”¹⁶ A Berlifitzing és Metzengerstein famíliák századok óta viszályban éltek. Ily halálosellenségeskedés sose keserített még egymás ellen két ily előkelő házat. S a gyűlölködés okát, úgy látszik, egy régi jóslat szavaiban lehet megtalálni: „Egy nagy névre félelmes bukás vár, ha, miként a lovas úrrá lesz lován, a halandó Metzengerstein diadalmaskodik a halhatatlan Berlifitzing fölött!” Bizonyos, hogy e szavaknak magukban nem sok értelmük van. De együgyűbb okok is jártak már - nem is olyan régen - ugyanilyen eseményterhes következménnyel. S ráadásul a kétbirtok - a kettő közvetlenül határos - régóta versengő befolyással volt a kormányzat tetteire. Meg aztán, közeli szomszédok ritkán jó barátok; s a berlifitzingi kastély lakói váruk magaspárkányairól valósággal beláthattak a Metzengerstein-palota ablakain. S a főúrinál is nagyobb pompa, amit ott megfigyelhettek, egyáltalán nem volt alkalmas arra, hogy a fiatalabb és nem olyan gazdag Berlifitzing család ingerlékeny érzelmeit csillapítsa. Csoda-e hát, hogy ennek a jóslatnak a szavai, akármilyen ostobák voltak is, sikeresen egymásra haragítottak s haragban tartottak két családot, melyet az örökölt féltékenység minden ösztönzése amúgy is viszályra predesztinált? A jóslat - ha egyáltalán jelentett valamit - annak a háznak végső diadalátlátszott jelenteni, amely máris hatalmasabb volt; s természetes, hogy emléke a gyengébb és kevésbé befolyásos félben annál keserűbb indulatot költött. Vilmos, Berlifitzing grófja elbeszélésünk idején bármilyen magas származású, mégis beteges és gyerekes öregember volt, s nem nevezetes semmi egyébről, csak a határtalan és megrögzött személyes

ellenszenvről vetélytársának famíliája iránt, s a lovaknak és a vadászatnak oly szenvedélyes szeretetéről, hogy sem testi gyengesége, hajlott kora, sem szellemi tehetetlensége nem akadályozhatta a vadúzás veszélyeiben való mindennapos részvételét.¹⁴ Míg éltem, rontásod voltam - ha meghalok, haláloed leszek (latin).¹⁵ abból ered, hogy nem tudunk egyedül lenni (francia).¹⁶ csak egyszer lakozik értelmes testben: különben - egy ló, egy kutya, még egy ember is csupán kevéssé kézzelfogható hasonmása ezeknek az állatoknak (francia).

24Báró Metzengerstein Frederik viszont még nem volt nagykorú. Atyja, G. miniszter, fiatalon halt meg. Anyja, Mária bárónő, nemsokára követte. Frederik ekkor tizennyolcadik évében volt. Tizennyolc év városban nem nagy idő; de pusztaságban - ilyen nagyszabású pusztaságban, mint ez a régi uradalom - az órainga lengésének mélyebb a jelentése. Egy és más különös körülmény folytán, amely atyjának a vagyonra vonatkozó intézkedéseiből következett, a fiatal báró atyja halála után azonnal átvette a hatalmas birtokot. Ekkora birtok ritkán volt azelőtt magyar úr kezében. Kastélya számtalan. A legkülönb, fényét, nagyságát tekintve, mind között a Metzengerstein-palota. Uradalmainak határvonalát sohasem húzták meg pontosan; de fő-fő parkjának kerülete ötven mérföldet ölelt körül. Most, hogy ezt a páratlan vagyont ilyen fiatal és hírhedt jellem örökölte, majd mindenki egyetértett abban, hogy milyen lesz várható viselkedése. S csakugyan: a három első napon át az örökös Heródesnél is Heródesebbnek mutatta magát, s cselekedetei felülmúlták legrajongóbb bámulóinak várakozását. Gyalázatos kicsapongások, nyilvánvaló szószegések, hallatlan kegyetlenségek hamar megértették remegő jobbágyaival, hogy sem szolgálalkú meghunyászkodás, sem lelkiismeretes kötelességteljesítés nem biztosítja őket ezentúl e törpe Caligula skrupulust nem ismerő karmai ellen. A negyedik nap éjjelén észrevették, hogy a berlifitzingi kastély istállóiban állanak; s a szomszédság egyhangúlag a báró bűneinek és szertelenségének máris szörnyű hosszú rovására írta a gyűjtogatás vádját. Ám a zavar és futkosás közt, melyet ez az esemény okozott, a fiatal főúr maga látszólag elmélkedésbe merülve ült a Metzengersteinek családi palotájának egy nagy és üres termében. A dús, bár megfakult kárpitok, melyek mélán lengtek a falakon, előkelő ősök százainak árnyszerű fenséges alakját idézték. Itt hermelinpalástos papok és egyházi méltóságok, otthonosan elterpeszkedve a kényúr és király oldalán, emelnek vétót valamely világi uralkodó kívánsága ellen, vagy a pápai főhatalom fiatjával¹⁷ fékezik az ősellenség lázadó szeptumát¹⁸. Amott sötét tekintetű, szálas Metzengerstein-fejedelmek - izmos csataménjük lába mélyen az elhunyt ellenség hullái közt -, életteljes arckifejezésük még a leghiggadtabb idegeket is meghökkenti; itt-ott tűnt napok dámáinak kéjes

és hattyúi teste lengett valami sosem volt táncban, képzeltmelódiák dallamára. De míg a báró figyelt, vagy úgy tett, mintha figyelne a berlifitzingi istállóknban támadt, fokozatosan növekvő lármára - vagy talán valami újabb, elszántabb, vakmerőbb merényleten törte fejét -, szeme öntudatlanul is egy óriás és természetellenesen színezett lovat, a riváliscsalád egy szaracén ösének paripáját követte, melyet a faliszőnyeg mintája ábrázolt. A ló maga, a rajz előterében, mozdulatlanul, szoborszerűen állt - míg hátrább legyőzött lovasa egy Metzengerstein törétől pusztult el. Frederik ajkán ördögi kifejezés ébredt, amint ráeszmélt, hogy pillantása tudtán kívül hova irányult. De mégsem fordította másfelé. Ellenkezőleg: mintha lenyűgöző és aggodó feszültségereszkedett volna érzékeire, fátyolként, hogy miért, sehogy sem tudta okát adni. Csak nehezen bírta összeegyeztetni álmatag és összefüggéstelen érzéseit avval a bizonyossággal, hogy ébren van. Mennél tovább nézte a képet, annál ellenállhatatlanabb lett a varázs, annál lehetetlenebbnek tűnt előtte, hogy valaha is kivonhatja tekintetét e szőnyeg igazete alól. De amint ottkűnn a zaj hirtelen erősebb lett, figyelme kényszerű erővel fordult a különösen villogó fényfelé, amelyet az istálló lángja vetett egyenesen a szoba ablakaiba.¹⁷ engedély, beleegyezés (latin).¹⁸ jogar (latin).

25Ám ez csak egy pillanatig tartott; tekintete gépiesen visszatért a faliképre. S óriási meglepetésére és borzalmára a gigászi ló feje időközben helyet változtatott. Az állat nyaka, mely előbb, mintegy részvétből, urának elterült teste fölé ívelt, most teljes hosszában kinyúlt a bárófelé. Szemei, mindeddig láthatatlanok, most valami erélyes és emberi kifejezést öltöttek, vörös és szokatlan lángban villogtak; s szétfeszült ajkai teljesen szembe tárták a láthatólag földühödtparipa undorító, síri fogsorát. Megdermedve a rémülettől, a fiatal főúr az ajtó felé imbolygott. Amint fölszakította, a vörösfénynek egy sugára, messze belövellve a szobába, árnyékát éles körvonallal a reszketőszőnyegre vetette; s ő borzadva figyelte meg, hogy - amint egy pillanatra megtántorult a küszöbön - ez az árnyék a szaracén Berlifitzing kegyetlen és diadalmas gyilkosának pontos helyzetét vette föl, s tökéletesen kitöltötte annak körvonalait. Hogy könnyítsen nyomott hangulatán, a báró kirohant a szabad ég alá. A palota főkapujánál három lovással találkozott. Üggyel-bajjal s szinte életük közvetlen veszélyével próbálták megfékezni egy markos, lángvörös, megbokrosodott ló ágaskodását.

- Kinek a lova az? Hol szereztétek? - kérdezte az ifjú gyanakvó és rekedt hangon, mert rögtön észrevette, hogy a rejtelmes paripa a szőnyegszobában tökéletes mása a szeme előtt toporzékoló dühös állatnak.

- Magaé a báró úré - felelte az egyik lovasz -, legalábbis más nem tart rá igényt. Futtában fogtuk el, szinte gőzölgött és tajtékzott a dühtől, úgy menekült a berlifitzingi égő istállóból. Azt hittük, az öreg gróf ménésébe való, az idegen lovak ménésébe, s visszavittük, hogy eltévedt. De az ottani lovaszgyerekek tudni se akarnak róla; ami elég különös, mert hisz világos jeleit látni rajta annak, hogy alig menekült ki a lángokból.

- A billog is be van sütvé a homlokába: W. V. B. - szólt közbe egy másik lovasz -, azt hittem hát, hogy Berlifitzing betűi; Wilhelm von Berlifitzing - de az egész kastély kerekén tagadja, hogy ismerné.

- Roppant különös! - szólt a fiatal báró eltűnődő arccal, s szemmel láthatólag nem is gondolt szavainak jelentésére.

- Jól mondd, különös ló - csodálatos egy ló! Ámbátor, jól mondd, jól mondd, gyanús karakter, fékezhetetlen karakter; de csak hadd legyen enyém - tette hozzá némi szünet után -, talán van olyan lovas Metzengerstein Frederik, hogy magát az ördögöt is megfékezi, ha az Berlifitzing istállójából jön!

- A báró úr téved; a ló, gondolom, mondtuk is, nem a grófi istállókból való. Ha így lenne, jobban ismerjük a kötelességünket, hogysesem ebbe a házba mertük volna hozni.

- Igaz! - jegyezte meg a báró szárazon; s ebben a pillanatban egy teremapród jött a palotából égő arccal, szapora léptekkel. Gazdája fülébe suttogta jelentését, s ez a jelentés a faliszőnyegegy kisebb darabjának hirtelen eltűnéséről szólt; megjelölte a termet, ahol történt; s rögtön aprólékos és körülményes részletekbe bocsátkozott; s noha mindent halk hangon mondott, egyszó sem kerülte ki a lovaszok fölzaklatott kíváncsiságát. Az ifjú Frederiket e párbeszéd alatt szemmel láthatólag vegyes érzések raja izgatta. De nemsokára visszanyerte önuralmát, és határozott malícia kifejezése ült arcára, amint kiadta azellentmondást nem tűrő rendelkezést, hogy a szóban forgó szobát azonnal zárják el, és a kulcsot adják neki.- Méltóztatott hallani a vén vadász Berlifitzing szerencsétlen halálát? - szólt a báróhoz egyik jobbágya, míg az apród távozása után a markos paripa, melyet a főúr már magáénak elfogadott, kettőzött dühvel táncolt és rúgkapált a hosszú fasor mentén, mely a palotától a metzengersteini istállóig nyúlott.

- Nem! - felelte a báró hirtelen a beszélő felé fordulva. - Meghalt! Jól hallottam?

- Bizony így igaz, báró úr! Nem rossz hír, gondolom, senki fülében, aki a báró úr nevét viseli. Futó mosoly villant föl a hallgató arcán.- Hogy halt meg?

- Meggondolatlan igyekezetében, hogy kimentse vadászménesének valamelyik tagját, maga is nyomorultan a lángok közt veszett.

- I-ga-zán! - tagolta a báró, mintha lassan és megfontoltan engedné hatni magára valamely izgató gondolat igazságát.

- Igazán - ismételte a jobbágy.

- Rémes! - szólt az ifjú hidegen, és nyugodtan bement a palotába. Ettől a naptól kezdve határozott változás állt be a feslett ifjú báró Frederik von Metzengerstein életmódjában. Valóban, viselkedése minden várakozást megcsalt, és nemigen volt összhangban a számító lányos anyák szempontjaival; szokásai és modora még kevésbé mutattak rokonságot a szomszédságbeli arisztokrácia szokásaival és modorával, mint azelőtt. Sose látták birtokának határain kívül, s ebben a tág és társas világban teljesen társtalan volt – hacsak talán annak a természetfölötti, féktelen és lángszínű paripának, amelyet mostantól kezdve folyton lovagolt, nem volt valami rejtelmes joga a baráti címre. Mégis, még jó darabig újra meg újra számtalan meghívás érkezett a szomszédság részéről. „Nem tisztelné meg báró úr ünnepélyeinket jelenlétével?” „Nem csatlakozik hozzánk a báró egy medvevadászatra?”

- „Metzengerstein nem vadászik”; „Metzengerstein nem óhajt megjelenni” - volt a gögös és lakonikus válasz. Ilyen ismételt sértéseket nem tűrhetett a büszke nemesség. A meghívások vesztettek szívélyességükből, ritkultak, s idővel egészen elmaradtak. Sőt a szerencsétlen gróf Berlifitzing özvegye sokak hallatára azt a kívánságot fejezte ki, hogy „üljön hát otthon a báró, mikor legkevésbé kívánna otthon ülni, ha már megveti a magához való társaságot; s lovagoljon, mikor csöpp kedve se lesz lovagolni, ha már jobban érzi magát egy ló társaságában”. Ez persze az öröklött neheztelésnek meglehetősen együgyű kirobbanása volt; s csak azt bizonyítja, mennyire értelmetlenné válnak a szavaink, ha szeretnénk nagyon határozottak lenni. A könyörületesebb szívűek azonban a fiatal mágnás viselkedésének megváltozását a fiútermészetes fájdalmanak rovására írták szüleinek korai elvesztén; ugyanezek megfeledkeztek arról, mily istentelen és bűnös módon élt éppen abban a rövid periódusban, mely közvetlen erre a kettős halálesetre következett. Sőt akadtak, akik szerint „talán túlságosan is rátartikövetkezetességére és méltóságára”. Mások megint - akik közt megemlíthetjük a családorvosát - nem haboztak beteges melankóliáról és idegeinek terheltségéről beszélni; míg a tömeg között még kétértelműbb, homályosabb célzások is keringtek. Tudniillik a báró perverz ragaszkodása legutóbb szerzett ménjéhez - amely ragaszkodás csak újabb erőt látszott nyerni az állat vad és szinte démoni karakterének minden új példájából -végre is minden józan ember szemében

természetellenesen forró és visszataszító szenvedéllyé vált. A dél ragyogásában - az éjszaka halálos óráján - betegen vagy makkegészségesen - szél-csöndben s viharban - az ifjú Metzengerstein mintha odanőtt volna a roppant ló nyergébe; hisz alig fékezhető szilajsága oly tökéletes összhangban volt tulajdon lelkével. Egynémely más körülmény, a legutóbbi eseményekhez ráadásul, valósággal földöntúli és csodás jelleget adott a lovas mániájának és a ló képességeinek. Pontosan fölmérték azt a teret, amit egyetlen ugrással átugratott; s úgy találták, hogy az hőkentő differenciával múlja felül a legmerészebb képzelet várakozásait. Aztán: a báró nem adott külön nevet az állatnak, pedig ménesének összes többi lovát jellemző névvel illette. Az új ló istállóját is a többitől bizonyostávolságban jelölte ki; s ami a csutakolását, s egyéb körülötte szükséges műveleteket illette, senki sem merhetett vállalkozni rájuk, csak a tulajdonos személyesen; sőt még csak be se léphetett senki más ennek a lónak az elkülönített istállaiba. Azt is meg kell jegyezni, hogy ámbár a három lovásznak, akik a berlifitzingi istállóégből menekülő lovat elfogták, sikerültfutását láncfékkel és hurokkal megállítania, mégsem merte egyikük sem teljes biztonsággal állítani, hogy e veszélyes küzdelem folyamán, vagy akár később kézzel illette volna az állatát. Nemes és jó ösztönű paripák magatartásában talán nem is olyan ritkák a magasabbrendű értelem példái, hogy különös figyelmet keltenének: de voltak bizonyos körülmények, amelyek még a legtamásabb és legjózanabb ember érdeklődését is szinte lenyűgözték; s azt mondják, megtörtént, hogy a körülálló tömeg borzadva hőkölt vissza az állat sokatmondó, értelmet tükröző dobbantásától; megtörtént, hogy az ifjú Metzengerstein is elsápadt és megtántorodott a ló emberi pillantású szeme előtt. A báró környezetében mégsem kételkedett senki, hogy a fiatal mágnás meleg szeretettel szereti tüzes természetű paripáját; legalább senki, egy jelentéktelen és idétlen kis apródot kivéve, aki torz külsejével mindenkinek útjában volt, s akinek véleménye semmit sem nyomott a latban. Ő - ha ugyan az ő gondolatait egyáltalán érdemes említeni - elég arcátlan volt azt állítani, hogy gazdája mindig valami érthetetlen s alig észrevehető borzadállyal ugrik az új ló nyergébe; és hogy szokásos hosszú lovassétáiból hazatérve, mindannyiszor valamidiadalmas gonoszság kifejezése torzítja el arcának minden vonását. Egy viharos éjen Metzengerstein, nehéz álomból riadva, mániákus módjára rohant leszobájából, vad sietséggel pattant nyeregbe, nagyokat szökkenve tűnt el az erdő útvesztőjében. Ily megszokott esemény nem kelthetett különös feltűnést; de szolgálai ezúttal aggodalmasfeszültséggel várták visszatértét, mert néhány órával távozása után azt vették észre, hogy a Metzengerstein-

palota bámulatos mívű és pompázó oromfalai recsegnek és ropognak, és alapjukig meginganak valami féktelen tűz sűrű és élénk lángtömegében. A tűz, alighogy észrevették, máris szörnyű pusztítást végzett, így láthatólag reménytelen volt minden erőfeszítés, hogy megmentésék az épületnek bármely részét is. A megriadt szomszédság állthát tétlenül körös-körül, és némán, szinte megrendülten báméskodott. De nemsokára új rettenet kötötte le a tömeg figyelmét, s mutatta meg, mennyivel erősebb izgalmat kelt az emberi sokaságérzelmeiben az emberi szenvedés szemlélete, mint az élettelen anyag legrémesebb látványa. A vén tölgyfásor mentén, mely az erdőségből a Metzengerstein-palota főbejáratához vezet, egy ló tűnt fel, amint földetlen fejű, zilált ruhájú lovasával nyergében, oly vad szökkenésekkel közeledett, hogy megszégyenítette a Zivatar Démonát. Látszott, hogy a vágta irányát nem a lovas szabja meg. Eltorzult arca, görcsösen összerándulóteste emberfölötti erőfeszítésről tanúskodott; de hang, egy árva sikolyt kivéve, nem röppent el kisebesedett ajkáról, melyet a rémület kínjában véresre harapott. Egy pillanat, s a paták csattogása élesen, fülsértően verődött vissza lángok bömbölése és szelek sívítása fölött – még egy pillanat, s a mén egyetlen nekiiramodással átszökkent a kapun, és a várárok fölött fölrohant a palota rengő lépcsőin, s lovasával együtt eltűnt a kavargó tűz örvényében. A zivatar dühe hirtelen alábbhagyott, és halotti, baljós csönd állt be. Az épületet még fehér láng borította, mint egy síri lepel, s messze kilövellve a nyugodt légkörbe, valami természet-fölötti fény villant; míg a palota ormai fölé egy súlyos füstfelhő telepedett, kolosszális, és alakot öltött - egy loét.

Babits Mihály fordítása